

et pertinens ad virtutem politicam, temperantius, et rigidius jejunet ex poenitentia, aut religione, aut alia virtute superiori, etiam ordinis naturalis, si virtus inferior sit naturalis ordinis, et proportionabiliter, idem dicendum est in linea, et genere virtutum infusarum, in quibus inferior potest dirigi, et ordinari ex imperio superioris, et tunc mutat motivum, et redditur species diversa virtutis purgatoriae, seu heroicæ præ politica, et communi, ratione virtutis superioris adjunctæ, et imperantis, hæc enim est distinctæ speciei, et consequenter ejus influxus in inferiorem cui imperat.

LV. Secundo modo potest hoc fieri, quatenus ille qui operatur modo communi, et politice ex fine naturali, et virtute acquisita, potest ad alium modum, et motivum superius transire, ut majores effectus habeat, scilicet operando ex virtute supernaturali, vel ex dono Spiritus sancti, sicut qui solum servat temperantiam quantum exigitur ad conservandam salutem corporalem, vel ne vilescat apud homines, et ideo moderate utitur rebus sensualibus, potest ex timore Spiritus sancti, etiam omnes delectationes carnis fugere, juxta illud Ps. cxviii: *Confige timore tuo carnes meas*: et iterum: *Conversus sum in ærumna mea dum configitur spina*; eo quod illud altius motivum divinum non solum carnis delectationes componit, sed quasi ventus urens arefacit (sicut dicitur Exod. xiv: Quod Deus abstulit mare stante vento vehementi, et urente tota nocte, sic timor Dei aufert turbulentum mare passionum) et quasi spiritus vehemens conterit omnem sublimitatem sæculi, et dolore, juxta illud Ps. xlvii: *Tremor apprehendit eos, ibi dolores ut parturientis, in spiritu vehementi conteres naves Tharsis*, et denique juventutis ardores immittente Deo

manum quasi in vetustatem, et adustionem redigunt pellem, et carnem, et ossa, juxta illud prophetæ Threnor iii: *Tantum in me vertit, et convertit manum suam; vetustam fecit pellem meam, contrivit ossa mea*. Quo etiam respiciebat vox sponsæ dicentis: *Dilectus meus misit manum suam per foramen* (hoc est per angustum introitum timoris) *et venter meus intremuit ad tactum ejus*, Cant. v. Si ergo dicantur virtutes heroicæ, vel purgatoriae, quæ effectus istos perfectiores, et extraordinarios faciunt ubi altiori motivo divino, vel supernaturali, tales virtutes distinctæ erunt a politicis, et communibus, et pertinere possunt ad virtutes infusas, et dona Spiritus sancti, secundum altius, et excellens motivum operantis.

LVI. Et hinc patet ad fundamenta opposita. Aristoteles enim distinct virtutem heroicam ab humana, et dixit esse aliquid altius virtute, vel ratione effectuum, quia facit effectus altiores virtute communiter dicta, vel ratione altioris motivi, et tunc est distincta virtus. Quæ apud D. Thomam et apud nos erit virtus infusa, aut donum Spiritus sancti, apud Aristotelem, qui has virtutes non agnovit, erit aliquis instinctus, quo mentes nostras aliquando duci, etiam Aristoteles, et gentiles agnoverunt, ut in suis vatibus cum arripiebantur.

LVII. Ad rationem constat ex dictis, quod ille diversus usus rerum temporalium non postulat diversam virtutem specificæ, nisi proveniat ex diverso motivo formali. Illi vero actus, quos assignat D. Thomas prudentiæ, et temperantiæ, et justitiæ, quando sunt virtutes politicæ, vel quando sunt purgatoriae, dicimus quod illi actus etiam eidem virtuti, quæ politica est convenire possunt secundum majorem, et perfectiorem gradum intra limites ejusdem

motivi, et rationis formalis, nam etiam prudentia acquisita intuetur divina, et consulit rationes æternas, quantum ex effectibus naturalibus colligi potest: et quando ad solas istas rationes intuetur despiciens alia mundana, et prudentia purgati animi, sed eadem cum prudentia acquisita. Si vero per fidem reguletur, et altiori motivo ex divinis rationibus consilium accipiat, erit distincta species, scilicet prudentia infusa, vel donum consilii.

LVIII. Ad confirmationem de virginitate, et magnificentia constat ex dictis.

LIX. An vero virtutes exemplares, quales sunt in Deo, vel in Angelis sint vere, et formaliter virtutes cardinales, verbi gratia, an sit formaliter temperantia in Angelis, fortitudo, vel justitia, aliqui affirmant cum Scoto in iii, dist. xxxiii, contra quem agit Cajetanus hic art. v, Medina, Martinez, et alii. Fundantur, quia potest Angelus, et sollicitat me ad actum temperantiæ, et dæmon ad actum lasciviæ; ergo ille actus in Angelo erit temperantiæ, et in dæmone sensualitatis. Patet consequentia, quia homo sollicitatus eligit illum actum per temperantiam, vel intemperantiam; ergo et Angelus sollicitans per eandem virtutem illud vult mihi, quia per hoc quod est me velle mihi, vel alterum velle mihi, non variatur bonum. Et confirmatur, quia Angelus potest habere voluntatem conditionatam refrærandi passiones si sibi convenirent, sicut in statu innocentiae homo habebat voluntatem continendi, si passiones rebellarent, et pœnitendi, si in illo statu posset peccare, et beati habent eosdem actus volitionis in cælo, et hoc sufficit ut retineant virtutes istas, etiam pro illo statu; ergo etiam in Angelis sufficet talis volitio conditionata, ut in aliis ponantur istæ virtutes.

LX. Nihilominus oppositum dicendum est, et D. Thomas in hoc articulo quinto in argumento primo, et ejus solutione approbat dictum philosophi dicentis in decimo ethicorum, cap. viii, ridiculum esse ponere in Deo temperantiam, fortitudinem, et justitiam, scilicet, prout sunt in nobis circa concupiscentias, aut timores, aut vinditiones, et emptiones. Et infra quæst. lxxvii, art. i, ad tertium dicit, quod in anima separata ante resurrectionem non erunt virtutes, quæ sunt circa passiones formaliter, quia non sunt in ea vires sensitivæ, sed solum radicaliter; quatenus in mente sunt seminaria virtutum. Ergo Angeli, qui sunt spiritus incapaces virium sensitivarum non habent istas virtutes.

LXI. Et ratio est manifesta, quia deest in Angelis essentialis, et specifica materia, circa quam versantur istæ virtutes, scilicet passiones sensitivæ moderandæ, sicut deficiente possibilitate soni, aut coloris deficit visus, et auditus. Nam de justitia potest esse alia ratio, et de prudentia, quia istæ virtutes essentialiter non versantur circa actiones materiales, verbi gratia circa emptiones, et venditiones, sed etiam circa spirituales actiones versari possunt, sicut possunt fieri pacta inter spirituales substantias, et possunt esse merita, et præmia, quæ pertinent ad justitiam distributivam. Prudentia etiam potest dirigere actiones spirituales voluntatis. Cæterum temperantia, et fortitudo, et aliæ quæ versantur circa passiones moderandas non possunt esse in Angelis, qui talium passionum incapaces sunt. Unde sicut impossibile est Angelum comedere aut coire vera comestione aut coitu, ita impossibile est temperate comedere aut coire; ergo non sunt capaces temperantiæ, aut alterius

virtutis moderativæ passionum formaliter loquendo, et essentialiter, sicut carent essentiali materia, et objecto harum virtutum.

LXII. Quare licet verum sit, quod virtutes istæ moderativæ passionum possint habere diversum statum, sicut in statu beatitudinis, et innocentiae, et in statu peccati, hoc ideo est, quia ipsa materia suscipere potest diversum statum, aliter enim se habent passiones in statu corruptionis, aliter in statu innocentiae, et beatitudinis, sed tamen in omni statu passiones dantur, licet diverso modo dispositæ, et ideo semper possunt esse virtutes in omnibus istis statibus, licet diverso modo actus eliciant. Cæterum si omnino excludantur passiones, ita quod nullum statum habeant, nulla remanet capacitas virtutum, quia totaliter earum materia, et possibilitas ejus tollitur pro quocumque statu. Nec sufficit actus conditionatus circa materiam impossibilem, quia virtus directe, et per se est habitus electivus; ergo respicit electionem; ergo non actum conditionatum, electio enim non est impossibilem, etiam sub conditione; sed conditionata voluntas, circa rem impossibilem, neque efficax est, neque electio, quia electio ordinatur ad usum, et ad assecutionem. Non ergo pro conditionatis actibus circa res impossibiles, directe, et per se datur electio; ergo neque habitus electivus; ergo neque virtus.

LXIII. Unde solvuntur opposita fundamenta. Ad primum negatur consequentia; non enim sollicitat, et instigat dæmon ad illud peccatum per modum complicitis in illo, sed ratione odii erga nos ex quo movetur ad suggerendum peccatum, quod ipse non potest perpetrare. Et Angelus bonus ex charitate movetur ad persuadendum castitatem, quam ipse exercere non valet; si-

cut e contra nos per actum religionis rogamus Deum, ut faciat aliquid quod non per religionem, sed per misericordiam Deus facturus est. Et sic bene potest sollicitatus facere per unam virtutem quod sollicitans proponit per aliam. Et illa differentia per velle mihi, vel tibi non distinguit actum, per hoc præcise, et materialiter, transeat; per hoc ut ortum ex diversis motivis, et rationibus formalibus, nego, sicut velle mihi bonum per concupiscentiam fundat spem, et velle alteri bonum per amicitiam fundat charitatem, quæ sunt diversæ speciei.

LXIV. Ad confirmationem respondetur illam voluntatem conditionatam in subjecto habente impossibilitatem ad materiam talis actus non exigere virtutem specialem, quia talis actus est incapax, quod fit electio, nec in illo eliciendo est specialis difficultas, sed sufficienter reducitur ille actus ad generalem voluntatem bene operandi, vel ad charitatem, quæ se extendit ad omne bonum si posset propter Deum. Homo autem in statu innocentiae, et in statu beatitudinis non est incapax materiæ virtutum, scilicet passionum, licet non cum perturbatione sicut nos, sed omnino sedatas habet illas, utpote carendo fomite. Et sic potest habere rectam electionem eliciendi passiones, seu actus illos appetitus sensitivi omnino sedatos, ut sunt in illo statu, et componendi illos si turbarentur pro alio statu, quia omnium capax est. Et ideo formale harum virtutum, quod est recta voluntas, seu electio circa id quod materiale est in his passionibus perfectissime manet in patria, ut docet S. Thomas infra quæst. LXVII, articulo primo. Et idem a fortiori est de statu innocentiae, licet pro utroque statu non sit possibilis talis passio immoderata.

LXV. Et cum dicit S. Thomas I

part. quæstione xcv, art. III, quod virtutes quæ important, aut supponunt aliquod malum in subjecto non erant in statu innocentiae secundum actum, sed secundum habitum, ut pœnitentia, quæ est dolor de peccato commissio; in illo autem statu neque erat dolor, neque supponebatur peccatum, erat tamen homo sic dispositus, ut si peccatum præcessisset, doleret, Respondemus quod iste habitus in isto statu non poterat habere illum actum doloris formaliter, et in hoc vere dicit D. Thomas, nec enim formaliter, et in actu poterat in illo statu dolere de peccato commissio, sicut neque beati in cœlo dolent de peccatis. Quia tamen ratione naturæ, licet non ratione status sunt capaces illius actus, possunt illæ virtutes alium actum habere, scilicet electionem, imo et gaudium de dolore peccatorum habito, vel possibili haberi (possibile enim electio est) si tamen impossibile sit materia, ut in Angelis passiones, in Christo peccatum, impossibile redditur talium electio, atque adeo et virtus electiva, cum electio non sit impossibilem.

ARTICULUS VII.

An virtutes morales infusæ dentur in nobis?

I. Esse aliquas virtutes nobis infusas negari nullo modo potest, cum constet ex Concilio Tridentino, sessione VI, capite VII fidem, spem, et charitatem infusas esse, cum dicit quod: «In ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc simul infusa accipit homo per Jesum Christum cui inseritur, fidem, spem, et charitatem.» Quæ verba fortius, et expressius ostendunt fidem, spem, et charitatem esse aliquid infusum,

et habituale, quam id quo aliqui id volunt probare ex Concilio, scilicet, quia definit nos justificari per aliquid inhærens, et creatum. Sed nos non innitimur solum his verbis, sed istis aliis, quæ adduximus, quæ expressiora sunt, quia non loquuntur solum de forma justificante, sed de virtutibus theologis, fide, spe, et charitate, nec solum dicunt esse quid inhærens, sed infusum. Esse autem habitus, non dicit clare Concilium, sed deducitur per consequentiam necessariam; tum, quia loquitur de omni justificatione, etiam parvulorum, in quibus constat non esse actus, sed habitus; tum, etiam, quia loquendo de adultis non omnes eliciunt actum charitatis cum justificantur, et tamen infunditur eis charitas cum remissione peccatorum; ergo est habitus; tum, quia actus proprie non infunditur, sed elicitur; ergo sumendo ly infusa in proprietate sermonis, pro habitu debet accipi, non pro actu. Sed tamen hoc de habitu non ita exprimitur in Concilio, sicut aliud de infuso, et ideo certius est in Concilio has virtutes theologicas esse infusas, quam esse habituales.

II. Difficultas est de virtutibus moralibus infusis, an dentur in nobis præter theologicas. De his enim expresse loquitur, S. Thomas in hac quæstione VI, art. III, in quo tenuit partem negativam Durandus in III, distinct. XXXIII, quæst. VI et Henricus quodlibeto VI, quæst. XII; Gabriel in IV, dist. IV, quæst. I, art. II, concl. VIII et art. III, dubio II; in eadem ut probabiliorum inclinatur Scotus in III, dist. XXXVI, quæst. I, §. Contra hoc est. Oppositam tenet S. Thomas in hac quæstione LXIII, art. III, et consentiunt communiter ejus discipuli, et fere omnes theologos, etiam extra ejus scholam, quos referunt in præsentem Lorca super hunc locum disp. XVII; Montesinos disp. XXXVIII,